

Aşılar Vaccines

Özet

Aşılama en başarılı ve maliyet etkin sağlık girişimlerinden biridir. Pek az tıbbi girişim tüm nüfusun sağlığı ve esenliği üzerinde böylesine büyük bir etkiye sahiptir. Aşılama bebeklerden yaşlılara dek her yaş grubunda yaşamı tehdit eden ya da engellilik yaratan enfeksiyon hastalıklarını önlemektedir. Aşılamaların başlaması ile aşı ile önlenbilir hastalıkların insidansı büyük oranda azalmış, bazı enfeksiyon hastalıklarında eradikasyon aşamasına ulaşılmıştır. Aşılamanın yararının sürebilmesi için aşılama oranlarının yüksek tutulması gerekmektedir. Aşılamaların günlük Aile Hekimliği uygulamasına entegrasyonu ile yüksek aşılama oranlarına ulaşılabilir.

Abstract

Immunization is one of the most powerful and cost-effective of all health interventions. Few medical interventions have the impact on health and well-being of entire populations. From infants to senior citizens, it prevents debilitating illness, disability and death from vaccine-preventable diseases. With sustained high vaccination coverage, the incidence of vaccine-preventable diseases greatly declines and reached eradication stage in some infectious disease. Keeping a high rate of vaccination is essential to take the benefits of vaccination. The high rate of vaccination can be reached by integration into every day family medicine practice.

Aşılama her yıl 2-3 milyon kişinin ölümünü önleyen en başarılı ve maliyet etkin sağlık girişimidir. Aşılama bebeklerden yaşlılara dek, difteri, tetanoz, hepatit A ve B, kızamık, kızamıkçık, kabakulak, pnömokok hastalıkları, polio, rotavirüs diyaresi gibi engellilik yaratan ya da yaşamı tehdit eden hastalıkları, engelliliği önlemektedir (1).

Her yıl, dünya çocuklarının yaklaşık %85'i onları tüberküloz, polio, difteri, tetanoz, boğmaca, kızamığa karşı koruyan aşıları yaptırmaktadır. Araştırmalara göre tüm dünyada her yıl aşılama ile 3 milyon çocuğun ölümü ve 750 bin çocuğun engelliliği önlenmektedir (1).

Tüm dünyada uygulanmamakla birlikte sadece hepatit B aşısı 600 bin yaşamı korumaktadır. Bu başarıya rağmen, her yıl 3 milyondan fazla kişi aşı ile önlenbilir hastalıklardan ölmektedir. Bu ölümlerin yaklaşık 1.5 milyonunu 5 yaş altı çocuklar oluşturmaktadır (2).

Aşılamanın yararlarına rağmen aşılama karşıtı bir grup aşı ile önlenbilir hastalıkların tehlikeli olmadıklarını; bu nedenle çok az yarar için risk almak istemediklerini bildirerek aşı yaptırmaya karşı çıkmaktadır. Aşı ile önlenbilir hastalıkların tehlikeli olmadıkları savı yanlıştır. Aşı ile önlenbilir hastalıklar öldürebilir. Günümüzde tüm dünyada her yıl yaklaşık 2,2 milyon çocuk aşı ile önlenbilir hastalıklardan ölmektedir (1,2). Yeni çalışmalar ortalama yılda 30 bin erişkinin aşı ile önlenbilir hastalıklardan öldüğünü göstermektedir (3).

Son yıllarda ABD'de ve Avrupa'da bir kızamık salgını yaşanmıştır. Çoğu kızamık olgusunun uluslararası seyahat eden aşılanmamış bireyler olduğu bildirilmektedir.

Son 50 yılın en kötü salgını olan ve Kaliforniya'da görülen boğmaca salgınında aşısız kişilerin varlığında salgının hızla yayılabildiği görülmüştür (1).

Dünyada yaklaşık 350 milyon hepatit B taşıyıcısı olduğu tahmin edilmektedir. Her yıl 50 milyon yeni hepatit B olgusu tanımlanmakta, 1-2 milyon kişi de hepatit B virüsüne bağ-

Doç. Dr. Melahat AKDENİZ

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi
Aile Hekimliği AD

**Yazışma Adresleri /Address for
Correspondence:**

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi
Aile Hekimliği AD Antalya

Tel/phone: +90 242 2496268

E-mail: melahatakdeniz@gmail.com

Anahtar Kelimeler:

Aşılar, Aşılama

Keywords:

Vaccines, Immunization

Geliş Tarihi - Received

02/01/2016

Kabul Tarihi - Accepted

01/02/2016

Tüm dünyada aşı ile önlenabilir hastalıkların insidansı

Hastalık	Tüm dünyada olgu/yıl	Tüm dünyada ölüm/yıl	ABD’de olgu/yıl	ABD’de ölüm/yıl
Şarbon	2,000	Veri yok	1-2	0
Kolera	3-5 milyon	> 100,000	< 6	0
Difteri	50,000	25,000	< 5	< 1
Hepatit A	1.4 milyon	Veri yok	17,000	≤100
Hepatit B	2 milyar	1 milyon	100,000	5,000
Hemofilus influenza tip b (Hib)	7-8 milyon	199,000	< 25	< 5
Human Papillomavirus	530,000 serviks kanseri olgusu	> 270,000	14 milyon enfeksiyon, 25,000 HPV’nin neden olduğu kanser olgusu	4,000 serviks kanserinden ölüm
Influenza	3-5 milyon ağır olgu	250,000 - 500,000	30 milyon - 60 milyon	40,000 civarında
Japon Ensefaliti Virus (JEV)	20,000	6,000	< 1	< 1
Meningokok	500,000	50,000	550	50
Kızamık	344,000	145,000	600	0
Kabakulak	719,000	Veri yok	< 1,000	0
Boğmaca	30-50 milyon	300,000	48,277 bildirilen olgu	20
Pnömonok	14.5 milyon	476,000	1,000,000	< 70,000
Polio	< 500	Veri yok	0	0
Kuduz	15 milyon	55,000	2	0
Rotavirus	138 milyon	450,000	500,000	< 20
Kızamıkçık	110,000	Veri yok	≤ 10	Veri yok
Zona	Veri yok	Veri yok	1 milyon	96
Tetanoz	500,000-1 milyon	72,600	< 40	3-4
Tuberküloz	9 milyon	1.5 milyon	9,582	536
Tifo	21 milyon	200,000	5,700	Veri yok
Varisella (Su çiçeği)	80-90 milyon	Veri yok	< 350,000	< 20
Sarıhumma	200,000	30,000	0	0

Kaynak: PACK@email.chop.edu.

lı fulminan yetmezlik, siroz ve karaciğer kanseri gibi komplikasyonlar nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Ayrıca, kronik hepatit B tedavisi, kullanılan ilaçların pahalı olması nedeniyle maliyeti yüksek bir tedavidir (4).

İnvazif pnömokok hastalıkları çocuklarda konjuge pnömokok aşısının rutin olarak yapılmaya başlamasından sonra son yıllarda azalmaya başlamıştır ancak halen ABD’de her yıl 6000 ölüm ve 175 bin hastane yatışından sorumludur. Antibiyotiklere direnç gelişimi hastalıkların önlenmesinin önemini artırmaktadır (5).

Tüm bu veriler nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) “Sağlıklı Kişiler 2020” hedeflerinde aşılamanın kapsamını tüm yaşları içerecek şekilde genişletmiştir (5). Kanıtlar erişkin aşılamasının artması ile ciddi önlenabilir hastalıkların kişiye ve topluma yüksek maliyetinin azaldığını göstermektedir (3).

Aşılama tüm dünyada aynı başarı ile sürdürülemezdir. Dünyanın herhangi bir bölgesindeki salgın tüm dünyayı tehdit edebilmektedir. Ulaşımın kolaylaşması insanların dünyanın her yerine gidebilmesini sağlarken enfeksiyon hastalıklarının da seyahatine olanak tanımıştır. Bu nedenle aşı ile korunabilir hastalıklara karşı etkili aşılama programları yürütme tüm ülkelerin sorumluluğudur.

Birinci basamakta çalışan aile hekimleri hastalarının sağlığını korumakla yükümlüdür. Bu nedenle aşılar ve aşılanma en çok bizi ilgilendirmektedir. Bu özel sayıda aşıların dünü, bugünü ve geleceği, ACIP’in 2016 yılı çocuklar ve erişkinlerdeki aşı önerileri, erişkin aşılamasının önemi, gebelikte ve kronik hastalıklarda aşılanma ve kanser aşıları konuları işlenecektir.

Kaynaklar

1. National Foundation for Infectious Diseases. *Adult Vaccination Saves Lives*. 2012
2. Liu L, Johnson HL, Cousens S, Perin J, Scott S, Lawn JE, et al. Global, regional, and national causes of child mortality: an updated systematic analysis for 2010 with time trends since 2000. *Lancet*. 2012;379(9832):2151-61
3. The American Council on Science and Health. *Adult Immunization: The Need for Enhanced Utilization*. <http://acsh.org/2009/11/adult-immunization-the-need-for-enhanced-utilization/>
4. Akova M. *Hepatit A ve B aşıları*. Ünal S, Uzun Ö (editörler). *Güncel Bilgiler Işığında Enfeksiyon Hastalıkları*. 2. Cilt. 1. Baskı. Ankara: Bilimsel Tıp Yayınevi, 2002: 609-11.
5. U.S. Department of Health and Human Services, “2020 Topics and Objectives: Immunization and Diseases,” 2011, erişim: <http://www.healthypeople.gov/2020/topicsobjectives2020/objectiveslist.aspx?topicid=23>. Erişim tarihi. 16.5.2015